

Óli Jacobsen

Nýggj bók við kvinnusøgum: TÆR BYGDU LAND

Tað eru ikki nógvar bókur skrivaðar bara við kvinnusøgu. Men nú er so ein bók útkomin um lívið hjá 20 “vanligum” kvinnum

Hóast tað ikki hevur verið tilætlað, so havi eg í míni søguskriving eisini havt nógvar frásagnir um lívið hjá føroyskum kvinnum.

Tvær bókur hava verið kvinnusøgur burturav. Tær eru bókurnar um Elsu Jacobsen, trúboðara í Etiopia, og Onnu Evensen, gift við próstinum Jens Christian Evensen.

Bókin *Havið tók teir* er eisini um umstøðurnar hjá teimum, sum sótu eftir, tá ið menninir gingu burtur. Tískil er henda bók fyri ein stóran part kvinnusøga, sum lýsti, hvussu væl kvinnurnar megnaðu gerandisdagin og fingi børnini undan, tá ið maðurin var fallin frá. Tað vóru út móti 40 kvinnum, sum vóru keldur til hesa bók.

Umframt hetta havi eg havt nógvar frásagnir hjá kvinnum fyrst í FF-blaðnum og síðani í Sosialinum.

Søgan hjá “vanligum” kvinnum

Her er talan um „vanligar” kvinnum, sum ikki hava gjørt vart við seg alment, men sum tó hava havt sín virkna og avgerandi leiklut í samfelagnum.

Íblásturin til heitið á hesi bók er sangurin hjá Hans Andreas Djurhuus “Tit sum í fjøru fóru”, har tað vóru „tit sum við ár í hendi”, sum „bygdu hetta land.” Hetta er tískil ein fagnaður av monnunum.

Tað eru eisini nógvar bókur skrivaðar um kendar menn, men hetta er ein bók um „ókendu kvinnuna”.

Hon hevur havt ein ógvuliga stóran týdning í samfelagnum. Menninir vóru til skips ella høvdu annað útiarbeiði. Konurnar vóru heima og høvdu ábyrgdina av húsarhaldinum. Hetta var í sær sjálvum ein stór avbjóðing, ikki minst sum tíðirnar vóru tá. Tað hevur eisini verið hugtakandi at hoyra frá kvinnunum sjálvum, hvørjar

Óli Jacobsen

TÆR BYGDU LAND

20 kvinnusøgur um gerandislívið í 20. øld

Perman er kendi málningurin “Føroysk hetja” hjá Sigrun Gunnarsdóttir

avbjóðingar tær høvdu.

Havi ofta verið spurður, um eg fór at geva út í bók tað tilfar, eg havi havt í bløðnum.

Hetta gav hugskotið at geva út hesa bók við kvinnusøgum. Tær eru skrivaðar frá 2003 til 2017.

Í bókini eru 20 frásagnir kvinnum, sum eru foddar frá 1890 til 1932. Tær hava livað í eini tíð, sum er søga hjá vaksandi parti av fólkinum.

Tær flestu havi eg tosað beinleiðis við. Men í nøkrum førum er talan um niðurskrivaðar frásagnir, sum eg havi redigerað.

Bókin spennir vítt. Her er talan

um kvinnum frá stórt sæð øllum pørtum av landinum. Tær eru frá størsta plássinum, Havnini, til eina ta minstu bygdina, Trøllanes. Hesar kvinnum hava ymiskar bakgrundir bæði andaliga og verðsliga. Hetta er tískil teirra søga og lýsir eitt tíðarskeið, sum er farið í søguna. Her er sum so ikki bara talan um kvinnusøgu. Umrøddir eru sjálvsagt eisini menn í teirra lívi sum hjúnaðar, pápar og brøður.

Endamálið við hesi bók er tískil at varðveita søguna um hetta tíðarskeið fyri eftirtíðina.

Myndirnar eru úr bókini Fiska-

fólk hjá Jóan Paula Joensen.

Kvinnurnar eru hesar:

Mathilda Jacobsen úr Kaldbak (1890 – 1982)

Mathilda fór ung til Danmarkar og kom at arbeiða á barnaheimi í Århus. Her gjørdist hon ein væl umtóktur leiðari. Tá ið børnini vuku til og skuldu út á arbeiðsmarknaðin, **søkti** hon ikki um arbeiði til teirra. Hon kravdi arbeiðsgevararnar at geva teimum arbeiði. Tað varð sagt um hana, at hon gjørdist mamma at 500 børnum.

Lisa Jacobsen (1899 – 1992)

Lisa var ættað úr Fuglafirði, men giftist og búsettist á Syðradali K. Upprunaliga var tað fosturdóttirin, Maud Heinesen, sum fekk hesa frásøgn niðurskrivaða.

Her greiðir Lisa frá m.a. frá læknakynstur og sjúkrahús í Mikladali, sum eisini hevði ein tann fremsta handil í sýsluni. Kensluborið greiðir hon eisini frá, hvussu maðurin, Eliseus, upplivdi forlissið við Ernestinu í 1930.

Anna Askham (1901 – 2005)

Anna var havnarfólk og gjørdist 104 ára gomul. Samrøðan við hana var, tá ið hon var 102 ár. Ein stuttlig frásøgn hjá henni er, tá ið hennara skúlaflokkur í 1914 var á Skansanum á kongsins føðingardegi. Tá ið skotið varð fyrri kongi, mundi tað elvt til diplomatiska kreppu við Bretland. Eisini mintist hon til Halley halastjörnuna, tá ið fólk óttaðust dómadag.

Johanna Mathea Skaale (1906 – 2008)

Johanna Mathea var av Trøllanesi. Hon giftist við Sigfred Skaale, sum umframt nógva annað eisini var borgmeistari í Havn. Johanna Mathea kom úr eini av mest fjar-

skotnu bygdum í landinum, har farast skuldi um fjøll fyrri at koma til næstu bygd. Hon var eisini í Danmark og arbeiddi á seymistovu, og var við til at seyma kjólan hjá Alexandrinu drotning til trúlovingarveitsluna hjá krúnprinsaparinum Ingrid og Frederik í 1935.

Dora Nielsen (1911 – 2009)

Dora var keypmansdóttir í Leirvík, dóttir Leirvíks Jóannes. Hon greiðir frá handils- og reiðaravirkseminum hjá pápanum. Fyrsta fiskaturking var at hanga saltfiskin upp at turka í teirra egnu stovu. Hon giftist við Dánjal Nielsen av Vatnsørum. Undir krígnum búðu tey á Skála, har Dánjal arbeiddi á Skipasmiðjuni. Aftaná kríggið fluttu tey til Vatnsøyrar, har Dora fekk sær handil. Og so fekk hon sær nakað so óvanligt tá fyrri eitt konufólk, koyrikort.

Hanna í Pálshúsi (1913 – 2008)

Hanna var av Eiði. Sum nógvar ungar gentur fór hon til Danmarkar at tæna, m.a. á Sjómansskúlanum í Svendborg. Har hitti hon Petur Jacobsen úr Hvalvík, og tey blivu trúlovað. Hann fór út at sigla. Í 1941 varð skip hansara og manningin tikin í Leningrad í Russlandi. Hetta merkti, at einki samband var teirra millum í fimm ár. Hon visti ikki, um drongurin var livandi ella deyður. Men Hanna bíðaði trúføst, og í 1946 giftust tey.

Brynhild Absalonsen (1916 – 2013)

Brynhild var av Viðareiði. Hon greiðir frá gerandisdegnum í bygdini. M.a. frá skúlagongdini og um tá ið fólk bestiltu vørur úr Paris. Brynhild giftist við Steffan Absalonsen, sum var fiskimaður. Tey bæði kundu úr teirra loftsvindeyggað eygleiða jólaskeiðið søkka í Fugloyarfirði í desember